

Paragraaf weerstandsvermogen.

1. Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Dantumadiel acht het van belang om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het minimaal noodzakelijke weerstandsvermogen berekend.

2. Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen is een risico-inventarisatie uitgevoerd in samenwerking met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Hierbij is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NARIS waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn 58 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht wordt de top 20 van deze risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze top 20 risico's bepalen gezamenlijk voor 75% het noodzakelijke weerstandsvermogen.

Met deze risico inventarisatie hebben wij een eerste stap gezet in het beschrijven van risico's. Het geeft meer inzicht in de aanwezige risico's en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico's en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico's te ondervangen. Wij zijn van plan de komende jaren het inzicht in risico's en de sturing en beheersing van de risico's verder te ontwikkelen in samenwerking met de gemeente Noardeast-Fryslân.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de risico top-20 van de gemeente Dantumadiel.

Tabel 1 : belangrijkste financiële risico's

Risiconummer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Involed
R148	De verkoop van vrijkomende schoollocaties in Damwâld	Financieel - Verkoop onder de boekwaarde leidt tot afboeking.	70%	max.€ 250.000	7.59%
R166	Vanwege onderhoudssituatie afsluiten van- of onderhoud uitvoeren aan bruggen	Financieel - restaureren en vervangen van bruggen	70%	max.€ 350.000	6.64%
R81	groei aantal klanten WMO mede als gevolg van vergrijzing en overheidsbeleid	Financieel - de kosten voor de WMO stijgen	70%	max.€ 210.000	6.29%
R133	Grondexploitatie: kosten vallen hoger uit dan begroot	Financieel - Lopende grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	50%	max.€ 250.000	6.06%
R25	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht	Financieel - Er komt een overschrijding op de begrote budgetten. Deze overschrijding is afhankelijk van de zorgvraag en varieert per zwaarte van de zorgindicatie.	50%	max.€ 300.000	5.47%

R42	de exploitatie van de sportstichting Damwâld is te krap om te kunnen reserveren voor vervanging	Financieel - gemeente moet extra bijdragen aan de noodzakelijke vervanging van velden	50%	max.€ 350.000	4.73%
R92	de plannen ten aanzien van het project "KIK Feanwâlden" worden aangepast	Financieel -	50%	max.€ 350.000	4.72%
R51	Er is minder extra uitstroom uit de participatiewet dan de beoogde 10%	Financieel - Kosten voor de uitvoering van de participatiewet dalen niet terwijl daar wel rekening mee wordt gehouden.	70%	max.€ 225.000	4.28%
R144	Grondexploitatie: grondverkoop vallen tegen. Verkopen vinden later plaats dan aangenomen.	Financieel - Grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	50%	max.€ 175.000	4.06%
R178	vertrek van gemeentelijke medewerkers	Financieel - extra kosten voor de duurdere inhuur van personeel van derden, extra werkdruk op organisatie,	90%	max.€ 150.000	3.66%
R213	het budgethouderschap en de sturing en control op de bewaking van budgetten is niet optimaal	Financieel - overschrijding van budgetten	70%	max.€ 175.000	3.32%
R23	Indicaties voor jeugdzorg worden niet conform contractafspraken en administratieprotocol uitgevoerd door de zorgaanbieders.	Financieel - Dit leidt tot hogere zorgkosten.	90%	max.€ 100.000	2.45%
R187	Er wordt geen extra geld beschikbaar gesteld voor de re-integratietrajecten in 2020 e.v.	Financieel - Afbouw door werkleerbedrijf NEF van 400 trajecten jaarlijks naar 200. Ervaring (afgelopen 5 jaar) is 50% succes op re-integratietrajecten. Er stromen 100 personen per jaar minder uit de uitkering x€ 15.000 = schadelast jaarlijks van 1,5 miljoen in de BUIG.	20%	max.€ 450.000	2.43%
R156	het verliezen van de rechtszaak van SSC Leeuwarden tegen Splitvision m.b.t. het PDW	Financieel - Wegens wanprestatie is tot dusverre 40% van de rekeningen betaald.	50%	max.€ 175.000	2.15%
R89	project "Kansen in Kernen Feanwâlden", de aannemer houdt zich niet aan het contract	Financieel - €1.500.000	10%	max.€ 750.000	2.07%
R150	financiële tekorten bij verbonden partijen waarvoor geldt dat de gemeente mede risicodragend is	Financieel - tekorten moeten worden gedekt uit de algemene reserve van de	50%	max.€ 150.000	2.03%

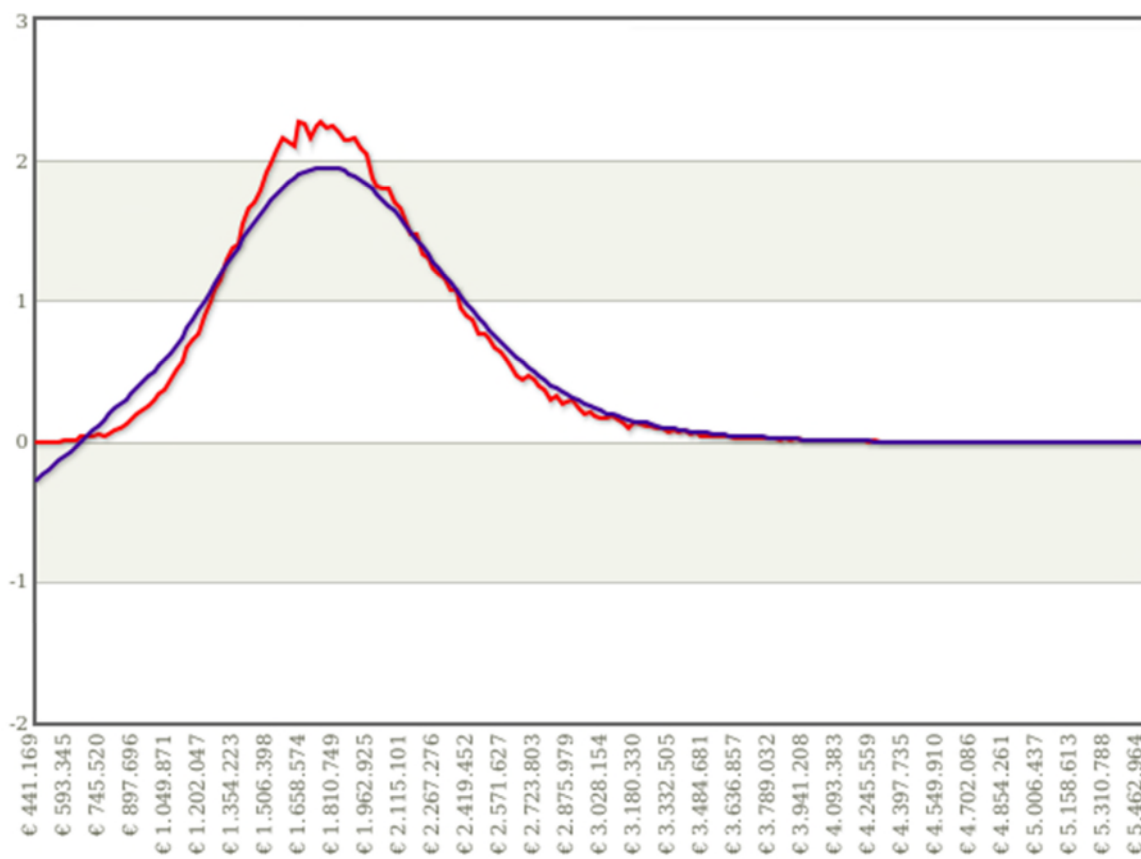
	(gemeenschappelijke regelingen)	verbonden partij of door bijdrages van de deelnemende gemeenten			
R119	Onjuiste opgave van de Werkkostenregeling in het kader van de aangifte loonbelasting	Financieel - de belastingdienst kan een naheffingsaanslag en een boete opleggen	5%	max.€ 1.500.000	2.02%
R59	Businesscasussen uit de versnellingsagenda van de regiodeal vereisen medewerking van diverse partners. Bijdragen in brede zin (facilitair, personeel, middelen etc) van partners zijn nog niet definitief.	Financieel - Geen beoogd effect van voorgenomen beleid en frictie in samenwerking tussen het geheel van partners. Mogelijke dekkingstekorten.	10%	max.€ 750.000	1.97%
R54	Zorgaanbieder gaat failliet	Financieel - Mogelijk betaalde voorschotten (jeugd) worden niet meer ingezet voor zorg. Er zal opnieuw zorg ingekocht en betaald moeten worden.	70%	max.€ 104.000	1.97%
R83	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude)	Financieel - Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd	30%	max.€ 225.000	1.83%

De totale maximale financiële omvang van de top 20 aan risico's is ongeveer € 7 miljoen. De top 20 aan risico's bepaald tot een percentage van meer dan 75% het noodzakelijke weerstandsvermogen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in Naris uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

De onderstaande grafiek en tabel 2 laten de resultaten van de risicosimulatie zien.

Kansverdeling

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 1.142.613
10%	€ 1.273.413
15%	€ 1.367.768
20%	€ 1.442.310
25%	€ 1.508.227
30%	€ 1.569.152
35%	€ 1.627.777
40%	€ 1.684.246
45%	€ 1.740.557
50%	€ 1.796.996
55%	€ 1.854.808
60%	€ 1.915.452
65%	€ 1.980.001
70%	€ 2.049.791
75%	€ 2.127.458
80%	€ 2.217.615
85%	€ 2.328.232
90%	€ 2.482.313
95%	€ 2.729.071

Uit de bovenstaande grafiek en de bijbehorende tabel 2 is te concluderen dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandsvermogen van afgerond € 2.482.000 (benodigde weerstandscapaciteit).

Naris adviseert bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit uit te gaan van de risicosimulatie en van een zekerheidspercentage van 90%. Wij stellen u voor deze systematiek in de toekomst te hanteren.

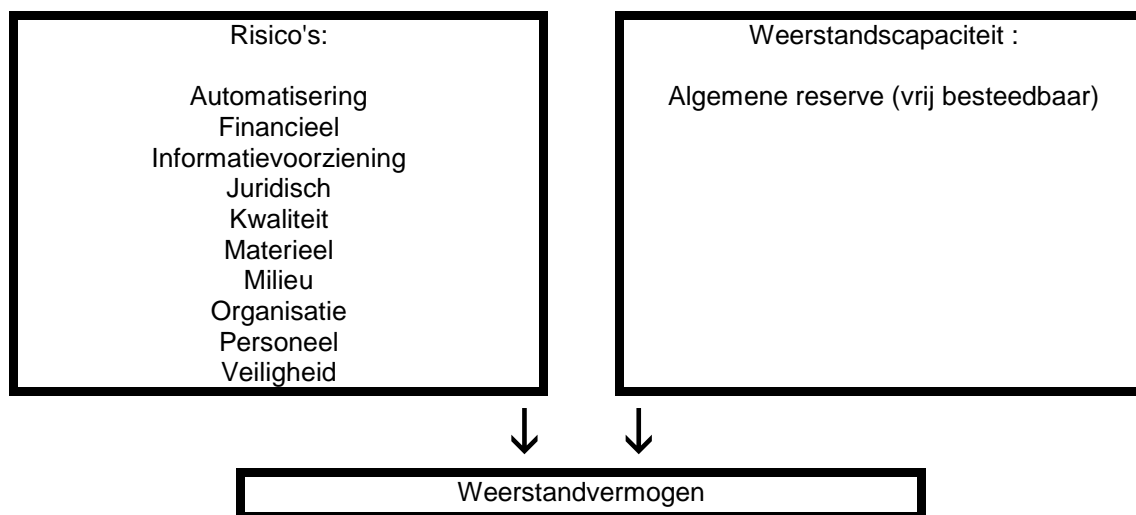
3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Dantumadiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. In het geval van Dantumadiel is dat de Algemene reserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit 2020
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ - 842.000
Totale weerstandscapaciteit	€ - 842.000-

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ - 842.000}}{\text{€ 2.482.313}} = -0,34$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van uw organisatie valt in klasse F. Dit duidt op een ruim onvoldoende weerstandsvermogen. Er zullen inspanningen geleverd moeten worden om tot een gezond weerstandsvermogen te komen.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	31%	52%	76%	78%	83%	85%
Netto schuldquote	43%	54%	78%	81%	86%	87%

De schuldquote laat een flinke stijging zien. Dit wordt veroorzaakt door de structurele tekorten, waarvoor leningen aangetrokken dienen te worden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Solvabiliteit	22%	20%	-7%	-14%	-22%	-29%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. Echter, een negatieve solvabiliteit is onwenselijk. Wegens de structurele tekorten zal de solvabiliteit wel negatieve waarden aannemen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Grondexploitatie	5%	7%	1%	-1%	0%	-1%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Structurele exploitatieruimte	-8,0%	0,6%	-7,6%	-7,0%	-7,0%	-6,2%

Het begrotingstekort is van structurele aard, vandaar dat ook dit kengetal negatieve waarden aanneemt.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijke gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Belastingcapaciteit	94%	97%	98%	98%	98%	98%

Het betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Dantumadiel iets onder het landelijk gemiddelde zitten.